

Πρακτικός οδηγός βιολογικής κτηνοτροφίας: χοιροτροφία

A. Παπαράδη¹, E. Ξυλούρη

¹ Εργαστήριο Ανατομίας και Φυσιολογίας Αγροτικών Ζώων, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ιερά Οδός 75, 11855 Αθήνα

Εισαγωγή

Ο κλάδος της χοιροτροφίας αποτελεί μια από τις κύριες εκτροφές ζώων παγκοσμίως και σε αρκετά κράτη έχει βιομηχανοποιηθεί πλήρως. Στόχος της βιολογικής χοιροτροφίας είναι να παραχθούν προϊόντα υψηλής ποιότητας λαμβάνοντας υπόψη όμως την ευζωία των ζώων. Για να έχει θετικά οικονομικά αποτελέσματα μια βιολογική χοιροτροφική μονάδα θα πρέπει να συνδυάζει το μικρό κόστος με την προσφορά άριστης ποιότητας προϊόντων. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται από τον χοιροτρόφο καλή κατάρτιση σε θέματα διατροφής, μεταχείρισης των ζώων, γενετικής βελτίωσης και εμπορίας των προϊόντων.

Καταγωγή των ζώων

Όπως και με τα υπόλοιπα ζώα στη βιολογική κτηνοτροφία έτσι και με τους χοίρους προτιμώνται εγχώριες φυλές. Γενικότερα η επιλογή της φυλής σχετίζεται με τους εξής παράγοντες:

- η καταλληλότητα σχετικά με την κατεύθυνση παραγωγής
- η ικανότητα προσαρμογής
- η ζωτικότητα
- η αντοχή σε ασθένειες και παράσιτα

Τα ζώα θα πρέπει να προέρχονται από βιολογικές εκτροφές εκτός από την περίπτωση που απαιτείται η ανανέωση της αγέλης οπότε επιτρέπεται η εισαγωγή συμβατικών ζώων έως 20% του αριθμού των ενήλικων χοίρων. Στην περίπτωση σημαντικής επέκτασης της μονάδος ή σε αλλαγή φυλής επιτρέπεται η εισαγωγή συμβατικών χοίρων μέχρι 40%. Για τις ανάγκες αναπαραγωγής, τη διατήρηση υβριδισμού και την αποφυγή αιμομιξιών επιτρέπεται η εισαγωγή αρσενικών ζώων χωρίς περιορισμό.

Στην Ελλάδα προτιμώνται οι εξής φυλές:

- ο αβελτίωτος ελληνικός χοίρος
- ο μαύρος μεγαλόσωμος χοίρος
- ο καστανόχρωμος χοίρος

- διάφοροι εγχώριοι χοίροι, προερχόμενοι από διασταυρώσεις εγχωρίων χοίρων με αρσενικά βελτιωμένων φυλών, όπως Large White και Landrace

Διατροφή

Γενικά στη διατροφή των βιολογικών χοίρων πρέπει να χρησιμοποιούνται ζωτροφές παραγόμενες με τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας. Για να ικανοποιηθούν οι βασικές ανάγκες διατροφής των χοίρων επιτρέπεται η χρήση ορισμένων ανόργανων ουσιών, ιχνοστοιχείων και βιταμινών υπό καθορισμένες προϋποθέσεις. Οι βασικές αρχές της βιολογικής εκτροφής χοίρων είναι παρόμοιες με εκείνες των υπόλοιπων ζώων στη βιολογική κτηνοτροφία και είναι οι εξής:

- Ικανοποίηση των διατροφικών αναγκών των ζώων κατά τα διάφορα φυσιολογικά τους στάδια με ταυτόχρονη εξασφάλιση ποιοτικής παραγωγής
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ζωτροφές βιολογικής παραγωγής και το προτιμότερο είναι να προέρχονται αυτές οι ζωτροφές από την ίδια μονάδα ή από άλλη βιολογική μονάδα.
- Το σιτηρέσιο μπορεί να περιέχει έως 30% ζωτροφές μεταβατικού σταδίου, εκτός από την περίπτωση που οι ζωτροφές προέρχονται από την ίδια εκμετάλλευση οπότε το ποσοστό ανέρχεται στο 60%.
- Η διατροφή των νεαρών χοίρων πρέπει να βασίζεται στο μητρικό γάλα τουλάχιστον για διάρκεια 40 ημερών
- Τα αντιβιοτικά, κοκκιδιοστατικά, οι φαρμακευτικές ουσίες, οι αυξητικοί παράγοντες ή άλλες ουσίες που προάγουν την αύξηση ή την παραγωγή απαγορεύονται
- Απαγορεύεται επίσης η χρήση ζωτροφών που προέρχονται από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς ή έχουν παραχθεί με τη βοήθειά τους.

Εκτροφή

Οι παχυνόμενοι χοίροι έχουν τη δυνατότητα να παραμένουν σε κλειστούς στάβλους για το τελικό στάδιο πάχυνσης το οποίο δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 1/5 της ζωής τους και να μην υπερβαίνει τους 3 μήνες.

Η διατήρηση των χοιρομητέρων ατομικά επιτρέπεται μόνο κατά το τελευταίο στάδιο της κυοφορίας και του θηλασμού. Απαγορεύεται η διατήρηση παχυνόμενων χοιριδίων σε μονόροφα ή πολυόροφα κελιά. Απαραίτητη προϋπόθεση στη βιολογική χοιροτροφία

είναι η ύπαρξη χωμάτινου προαυλίου όπου οι χοίροι μπορούν να σκάβουν με το ρύγχος τους.

Χειρισμοί

Η αναπαραγωγή είναι βασισμένη στο φυσικό οργασμό και τη φυσική οχεία. Επιτρέπεται η τεχνητή σπερματέγχυση. Ο ευχουχισμός επιτρέπεται μόνο σε ορισμένες παραδοσιακές εκτροφές που παράγουν συγκεκριμένων προδιαγραφών. Η τοποθέτηση σφιγκτήρων για αποκοπή της ουράς και η κοπή των δοντιών εφαρμόζεται μόνο για λόγους προστασίας και κατόπιν ενημέρωσης του ελεγκτικού οργανισμού. Η ομαδοποίηση των ζώων γίνεται βάσει του σταδίου ανάπτυξης των ζώων.

Σταβλισμός

Οι σταβλικές εγκαταστάσεις δεν είναι απαραίτητες σε περιοχές που οι καιρικές συνθήκες επιτρέπουν τη συνεχή διαβίωση των ζώων στην ύπαιθρο. Σε περιπτώσεις που κρίνονται αναγκαίες οι εγκαταστάσεις αυτές δίνεται μεγάλη προσοχή στον καλό αερισμό, την προστασία από τους ανέμους, το κρύο, τον ήλιο, την ύπαρξη φυσικού φωτισμού και τον καλό καθαρισμό. Λαμβάνεται υπόψη η πυκνότητα των ζώων τόσο στους στάβλους όσο και στους χώρους κίνησης και άσκησης.

Οι χοίροι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ανοιχτούς χώρους άσκησης οι οποίοι θα πρέπει να διαθέτουν στέγαστρα για την προστασία των ζώων από τις διάφορες καιρικές συνθήκες.

Τα δάπεδα των στάβλων πρέπει να κατασκευάζονται από αντιολισθηρό υλικό και να είναι συμπαγή τουλάχιστον κατά το ήμισυ.

Διαχείριση λυμάτων

Η διάθεση αποβλήτων από κτηνοτροφικές μονάδες είναι ελεγχόμενη και δεν πρέπει να ξεπερνά τα 170 kg N/ έτος/ εκτάριο (10 στρεμμ.). Οι χώροι εναπόθεσης των αποβλήτων πρέπει να καλύπτουν τις ανάγκες του χοιροτροφείου. Επιπλέον υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας με άλλη βιολογική μονάδα η οποία μπορεί να χρησιμοποιεί τα απόβλητα, για παράδειγμα μια βιολογική μονάδα φυτικής παραγωγής μπορεί να προμηθεύεται την κοπριά ενός χοιροτροφείου.

Πρόληψη Ασθενειών

Η πρόληψη των ασθενειών είναι ιδιαίτερα σημαντική στη βιολογική κτηνοτροφία διότι βάση του Κανονισμού είναι περιορισμένη η χρήση αλλοπαθητικών χημικών σκευασμάτων (αντιβιοτικά, κ.λ.π.). Η υγιεινή των ζώων στις εκμεταλλεύσεις είναι ουσιαστικά η βάση της πρόληψης των ασθενειών. Επιπρόσθετα μπορούν να συμβάλλουν στην πρόληψη και οι παρακάτω παράγοντες:

- η σωστή διατροφή
- η ενίσχυση της διατροφής με βιταμίνες και ιχνοστοιχεία φυσικής προέλευσης
- η άσκηση
- ο σεβασμός των συνηθειών και της συμπεριφοράς των ζώων
- ο βελονισμός που έχει ως σκοπό την ενίσχυση του ανοσοποιητικού συστήματος
- η χρήση βοτάνων
- η ομοιοπαθητική

Κτηνιατρική αγωγή

Η χρησιμοποίηση κτηνιατρικών φαρμάκων θα πρέπει να γίνεται υπό τους παρακάτω όρους:

- χρησιμοποιούνται φυτοθεραπευτικά ή ομοιοπαθητικά φάρμακα
- απαγορεύεται η προληπτική χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών
- επιτρέπεται η χρήση ανοσοποιητικών κτηνιατρικών φαρμάκων όταν υπάρχουν ασθένειες στην περιοχή όπου βρίσκεται η μονάδα
- στην περίπτωση που κρίνεται αναγκαία η χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων τότε θα πρέπει να προηγηθεί κτηνιατρική γνωμάτευση, να καταγραφεί η δοσολογία φαρμάκου, η δραστική του ουσία καθώς και η διάρκεια της αγωγής. Θα πρέπει να τηρηθεί η προθεσμία αναμονής που ορίζεται από το νόμο πριν τη σφαγή του ζώου.

Μεταφορά και σφαγή

Η μεταφορά των χοίρων πρέπει να γίνεται έτσι ώστε να μην τους καταπονεί ή να τους αγχώνει. Αν η διάρκεια του ταξιδιού είναι μεγάλη, πρέπει κατά διαστήματα να χορηγείται τροφή και νερό. Η φορτοεκφόρτωση θα πρέπει να γίνεται χωρίς ηλεκτρικό διεγέρτη και

τα οχήματα μεταφοράς θα πρέπει να είναι ειδικής κατασκευής, καθαρισμένα και απολυμασμένα. Οι χοίροι που προορίζονται για σφαγή θα πρέπει να οδηγούνται στα πλησιέστερα σφαγεία. Απαγορεύεται η χρήση αλλοπαθητικών ηρεμιστικών φαρμάκων.